

slih in basih mažejo) v perstni lošeni (glazirani) posodi nad žerjavco raztopi, ta raztoplina se neprenehama pridno meša in med tem — pa prav polagoma, scer ti posodo raznese — se prilije 5 funtov ribje masti (trana). Ko je ta zmes gotova, se pridene, vedno pridno mešaje, k uni močnati in vitriolni v kotel. Na vsake 4 bokale te barve se pridene še 4 lote okra (Ocker, ki je perstena rumena barva) in pa 3 lote svinčene beline (Bleiweiss).

Vse te reči se dobijo dober kup v štacunah na prodaj.

Hoče gospodar kakošno drugo barvo imeti, ako mu rumenkasto-ružjava ne dopade, naj vzame namesto okrekaj družiga. Oglje breze (Birnenkohle) naredi lepo svitlo sivkasto barvo.

Je barva pregosta, se mora stanjšati s slano vodo (vodo, v kateri je nekoliko kuhinske soli raztopljene).

Scer se mora napravljena maz na orodje gorka namazati in scer trikrat, in pa s ščetko (penzeljam), kakor oljnata barva, dobro podelati.

Taka barva je ravno tako stanovitna in svitla, kakor oljnata, pa je desetkrat boljši kup.

Tudi za barvanje druge lesnine, vrat, okinj i. t. d. je pripravna. Tir. Woch.

Kmetijske skušnje.

(Krompir gnjilne obvarovati) so po storjenih skušnjah svetovali nekteri kmetovavci na Koroškem, 1) da je treba krompir večkrat premeniti in scer s takim iz daljnih krajev; 2) da je veliko boljši, navadni krompir pozno saditi, za Koroško deželo še le konec maja.

K stari zgodovini slovenskiga jezika.

V 1. zvezku nove knjige, jezikoslovje in zgodovino mnogoverstnih slovenskih narodov obsegajoče, ki jo je gosp. prof. dr. Miklošič ni davnej pod naslovom „Slavische bibliothek oder beiträge zur slavischen philologie und geschichte“ *) na svitlo dal in ktera se mende v rokah vsih učenih in za slovenske reči marljivih Slavenov znajde, beremo življenje našiga slavniga rojaka Jerneja Kopitarja, kakor ga je on sam spisal. Iz tega nemško spisaniga življenjopisa vzamemo nekoliko verstic, ki častitljivo starost našiga slovenskiga jezika dokazujejo, nadjajoči se, da bomo z njimi vstregli vsim bravcam Novic in tudi tistim, kterim scer za bolj učene reči ni mar. Tole beremo ondi:

„Krajnske Slovence je življenjopisec Karl na velikiga veliko boljši poznal kot marsikteri Nemci današnjiga časa, kteri jih večkrat s Korošci mešajo. Vunder to neha napčno biti, ako se pod „Korošci“ „Goratanci“ (Karantener) zapopadejo, kteri so se že pred Karlom velikim, morebiti že o 4—5. stoletju (nikjer se ne bere, kadaj so v deželo prišli) delječ čez Koroško po Noriki in Panonii razprostiti, kjer se še sedaj med Terstom in Osekam, Zagrebom in Belakom, Blatnim jezerom in Šopronom (Oedenburg) od dvéh milionov ljudi njih jezik govori. Nekdaj, močnejši in številjniši, so segali v severnih in južno izhodnih deželah do Ine in iztoka Save; — bili so z Bulgari vred najpervi med vsimi Slaveni, ki so takraj Donave prebivali, — bili so med vsimi Slovani prvi kristjani, in njih jezik je bil tudi, kteriga sta

tako imenovana slavenska aposteljna Cyrilj in Metod, ki sta med njimi sperviga in poslednjič učila, k liturgiškemu, to je, cerkvenimu jeziku vsih Slavenov povzdignila. Tode omenjeni slovenski cerkveni jezik se je v Panonii le kakih 30 lét in sicer do smerti škofa in vtemeljnika Metuda obderžal, kjer je bil pa potem, ko so bili Ogri Panonijo napadli, s keršanstvom vred zatert in pokončan; le v Bulgarii se je neprenehama do današnjiga dne obderžal. Te prigodbe so vzrok, da je poveršnim zgodovinskim pisavcem ta prva domovina slavenskiga cerkveniga jezika neznanost ostala, ktero je bistroumni Dobrovsky po goilih zgodovinskih primérah vganil; vunder je (ali iz nekakošne terme ali službenosti do svoje Praške okolice — se ne vé — oboje je bilo mogoče) poslednjič tudi on Bulgarijo za to spoznal. — Mesta gori omenjene prave Goratanske dežele, ki so: Terst, Belak, Ljubljana, Zagreb, Celje, Ptuj, Radgona (od Gradca, ki razun iména nič slavenskiga več nima, kakor tudi od staroslavniga Karnunta, od kteriga po mislih diakona Pavla Goratanje izhajajo, nočem nič reči) so, kakor na Českem, večidel od Nemcov naseljene, kteri pa tudi slavensko govore, med tem, ko ljudstvo po deželi le edini slavenski jezik govori; v imenovanih mestih se sliši tedaj dvojni jezik razun Tersta, kjer je več jezikov navadnih.“

Nikar obupati zavolj pravične obveljave slovenskiga jezika!

Če se ozremo na to, kar je naš narodski jezik pred malo léti bil, in na to pogledamo, kar je sedaj, moramo poterdati, da se je v sedmih létih zgodilo, kar vročokervniki v sedemdesetih pričakovali niso. Že se več ali menj po celi slovenski deželi slovensko piše, v učilnicah v slovenskim jeziku uči, že se pri kaznovavnikih sodnijah in porotah slovenski jezik razlega; že taki gospodje, ki pred 5 léti na ta jezik še mislili niso, v njem ginljive govore imajo. Pri tem takim ni tedaj obupati. Nemška narodnost je pred 100 léti in še pred večimi protivniki imela kakor sedaj slovenska. Cesar Dragotin V. je rekel, da španjoljski jezik je vstvarjen za čast božjo, laški za petje, francoski za ljubezen, nemški pak za vajo kónj!!“ Ko bi ta cesar sedaj od smerti vstal, bi se čez svojo kratkovidnost zlo čudil. Nemška gospôda se je od nekdanjega svojiga narodskiga jezika ogibala in se še dan današnji s francoskim šopiri. Boruski kralj Miroslav II. je jezik svojiga nemškiga ljudstva čertil; on je vselej v francoskim jeziku pisal in govoril. Pod Marijo Terezijo se je še po Nemškem pri mnogih sodnijah po latinsko pisalo. Kako se je do današnjiga dne vse to spremenilo! Pravica nemškiga jezika je na Nemškem obveljala. In kdo je te premembe vzrok? — iskreni možje, ki so se za izobraženje narodoviga jezika in za vterjenje narodovnosti krepko poganjali, so v ti reči zmagali. Zatorej le ne obupati tudi zastran obveljave našiga slovenskiga jezika, in le čversto naprej! Zmaga mora biti pravica! Več pa ne terja noben pravi rodoljub.

Dopis iz Amerike.

Iz dopisa našiga rojaka misionarja g. Pirca v Arbrecrochu v Indii (Ameriki) 13. marca t. m. na svojiga prijatla gosp. F. Šmidta, ki mu je lani mnogo naših reči v Ameriko poslal, vzamemo nekatere verstice v Novice, nadjajoči se, da jih bojo naši bravci radi brali.

„Ravno ko sim skrinjo po Tebi poslanih reči prejel — piše g. Pirc — je bila moja hiša polna šolarč-

*) Gosp. dr. Miklošič piše tudi v nemškem, kakor mi v slovenskim jeziku, vse iména, razun lastnih imén oseb, krajev, rek i. t. d. z malo začetno čerko. Vred.

kov pa tudi odrašenih otročjih Indianov, ki so berž kaj imeti hotli od tega, kar si mi poslal. Sosebno so hrepeneli po ličnih tablicah s podobami. Sadne peške, ki si mi jih poslal, so mojo staro ljubezin do sadjoreje, kateri sim se mogel zavolj obilnih misionjskih opravkov skoraj popolnoma odpovedati, iznoviga obudile. Vse peške sim berž v zemljo na vert zakopal pod 5 čevljev globoki sneg, da jih bom na spomlad berz na vert vsejal. Nadjam se, da mi bo to spomlad za vertne opravila kaj več časa ostajalo, kakor sicer, ker mi je moj škof duhovnih pomočnikov obljubil, da mi bojo zavolj moje starosti, ki že pripomoči potrebuje, misionjske dela polajšali. — Drevesa, ki sim jih tukaj že sam izredil, mi donašajo že precej sadja — ali več del nezreliga mi drugi zobje pozobljejo, kar se bo tako dolgo godilo, dokler bo sadje tukaj še bela vrana. Breskva in drugo žlahno sadje ne dozoruje tukaj dobro zavolj silniga mraza. Moje gospodarstvo obstoji le iz 2 kravic in obilo kuretine; s poljem se nisim mogel sam dosihmal veliko pečati. Ali polje mojih Indianov se od leta do leto bolj razširjuje, in vsako leto veliko poljskih pridelkov donaša. Boljši stan mojih Indianov pa je vzrok, da je verska iskrenost nekoliko bolj mlačna postala in da se razvade Evropejcev med njimi širijo. Poslednjo nedeljo sim vunder zopet veselje doživel, da je prišel iz daljnega Menominskiga naroda — 200 milj delječ en ajdovsk mladeneč k meni, da sim ga kerstil. Scer sim prav zadovolin, ako le vse tiste sv. katoški veri ohranim, ktere sim ji skozi toliko lét pridobil. — Grozno merzlo zraven tega pa vundar zlo spremenljivo vreme letašnje zime napravlja tukaj mnogo prisadnih bolezin, ktere s homeopatikó srečno ozdravljam, kar mi serca mojih Indianov močno naklonjuje. Pred 5 leti sim vsim svojim bližnjim Indianam koze stavil in jih tako hude kozne kuge rešil, ktera jih je scer zlo morila, po belih Evropejcih tu sém zanešena. Sedaj me moji Indiani, prepričani dobrote stavljenih kóz, vedno prosijo, da bi jim koze cepil — ali dobre vcepnine (Impfstoff) mi manjka. Morebiti mi zamoreš ti, dragi prijatelj! kakošne iz krajnskiga poslati. — Scer ti zamorem z veseljem naznaniti, da sim, čeravno se mi že nadloge starosti napovedujejo, vedno zdrav, in da tukaj med svojimi prostimi Indiani prav zadovoljin živim. Ravno to tudi tebi, dragi prijatelj! iz serca želim, kakor celi domovini vse dobro“ i. t. d. i. t. d.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Koroškega 18. t. m. Pri nas dežuje brez vse mere, in kaderbodi se sneg prikaže; zato je pa tudi taka merzota, da se bojimo, da bi nam slana žita, ki sedaj prav lepo stojé, ne uničila. Nar lepši je dozday rěž, posebno aystrijanska, ktere je okoli Verbe več vaganov vsejane. Ječmen nam podjéd vničuje, tako da hoče že clo zibniti. Krompirja niso mogli veliko nasaditi, ker je nam letas sémena zmanjkalo. Zdaj stojimo zastran žetve med nado in gladom; če doživimo lepo toplo vreme, in ako nas Bog toče obvarje, bomo imeli vsega dovolj, — če pa ne, bomo strašno gladovali (stradali). Tudi marljivim bčelcam deževje bero krati in kazí. Rojev smo na levem Podravju, kjer nemamo vresa, dosedaj le malo dobili. — Z našimi županstvi smo večidel prav zadovoljni; obnašajo se večidel dobro; pa vunder tudi tacih ne manjka, ki svoje uradne meje ne poznajo, in se ošabno v druge opravila vtikvajo, ktere njim ne dostojé. Tako smo za gotovo slišali, da je nek župan *) svojimu fajmoštru, tudi zastran duhovskih opravil prav ojstre ukaze dajal, in da tako tudi

*) Imé zamolčimo, ker nam ni za osebe, ampak za reč. Pis.

škof svoje županije alj srenje biti hoče! Še bolj zmožen je pa nek drug župan, ki si je, clo pravico učnike svoje županije voliti, prilastil. Prav je zastran obnašanja tega župana naša „Bčela“ zdihovaje rekla: „Pridi sv. Duh!“ Ta župan je tudi tistih eden, ki so se v začasnem deželnem odboru 24. aprila 1849 št. 72 in drugič 5. junia 1749 št. 78 pri našem škofijstvu, pismeno pritožili, da duhovstvo svojih dolžnost zastran nedeljnih keršanskih nauk prav ne dopolnuje, in potrebno izpraševanje farmanov pri keršanskim nauku zanemarja. Prav radi bi tega župana pobarali: kolikokrat se je kaj sam, ker je za to tako skerben, pri keršanskih naukih znajdel? Enkrat vpije in pisari, da je premalo keršanskega nauka, drugibart pa po novinah razglasuje, da učitelju ni treba maternega jezika naroda znati. Cilj hoče, sredstvo pa ta cilj doseči, zatiruje in uničuje! Jeli morebiti hoče, da bi se terdim Slovencem, kakor so v Gorjah, keršanski nauk tudi le nemško razlagal? Ali je dro mogoče Slovence z nemško besedo v keršanskem nauku prav podučiti? — Dozdaj kamnja take modrosti koroško duhovstvo še ni našlo, in perve binkošti so pa tudi že minule! Bog razsvitli pamet vertoglavcam, ki tako ravna! Dvorčan.

Iz Borovelj na Koroškim. Rokodelec sim scer, in imam dosti skerbí, pa vunder kdor otročiče ima, mu je ena nar večih skerbí za dobro učilnico, v kteri se vstanovi podloga prihodnega blagostanja vsakega človeka. Zatorej se pazljivo oziram na našo učilnico že od tiste dôbe, ko sim še sam, kakor slovenski fantič, pred takrat še terdo nemškim učiteljem sedel. Takrat so bili za našo in za vse slovenske učilnice hudi hudi časi, le, hvala Bogu, da so pretekli! Dobro se bo še vsak z mano spomnil „pukštahiranja“, „silahiranja“, „adahiranja“, „suptrahiranja“ i. t. d. in kako smo na vprašanje učenika „aufsogali.“ Nihče ni nič razumel; vsi smo se le kakor popége učili. — Za rajncim nemškim učenikom smo dobili učenika občno znaniga rodoljuba g. Somra; — kakor zvedeni zdravnik je hitro spoznal nad čem naša slovenska mladež boleha, in je začel že pred letam 1848 slovenščino v učilnico vpeljavati. Seme je padlo na dobro zemljo, hitro je kalilo in sedaj se že sad vživa. Neskončno veselje imajo otročiči s čitanjem knjig, ktere jim tukaj po nekih rodoljubih napravljena slovenska čitavnica deli. — Ali kakor vsako dobro delo svojo napoto najde, tako so bili tudi tukaj neki nemškutarji, ki so začeli učenika zabavljati, černiti in tožiti, — pa ko vse to nič ni pamagalo, je moral en 74 let star črevljar kopita in klestre zapustiti in učeniku v škodo — slovenske otročiče nemško čitati in pisati učiti začeti!! O tej dobi pridejo g. nadzornik ljudskih šol na svojem popotovanju tudi k nam, in našo učilnico za nar boljši slovensko pohvalijo. S tem je bilo vsega hrupa konec — nemškutarji, previdši, da se s samo termo teško mir prebije, so pustili gor omenjeniga detovodja se zopet črevlarije poprijeti. Otročiči pridno v učilnico hodijo, in veliko jih v Marjarjevim „spisovniku“ pridno napreduje. De bi pač vse slovenske učilnice le naši enake bile. Za gotovo vémo, da naš visoko častiti nadzornik ljudskih šol, g. Šimon Rudmaš imajo resno voljo, tudi slovenske ljudske učilnice tako osnovati, da bojo ljudstvu koristne in domovini v prid. Bog jim daj ljubo zdravje!

A. Šajnik.

Novičar iz Ljubljane.

Porotne sodbe tekó na dalje. Blaža Dolinarja so porotniki, čeravno je stanovitno od konca do kraja vse tajil, po zaslišanih vsih okoljšinah in pričah, po svo-